

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 04, Апрель

OLIV TA'LIM MUASSASALARIDA TARBIYAVIY ISHLARNI TIZIMLI TASHKIL ETISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA YO'NALISHLARI.

Ziyotova Madina Mansur qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti,

boshlang'ich ta'lim nazariyasi 1-kurs magistranti

Annotatsiya. Mazkur maqolada oliy ta'lim muassasalarida tarbiyaviy ishlarni tizimli tashkil etishning ahamiyati, uning asosiy xususiyatlari va yo'nalishlari tahlil qilinadi. Tarbiyaviy ishlarning samaradorligini oshirish uchun tizimlilik, ilmiy yondashuv, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga asoslanganlik, shaxsiy yondashuv kabi tamoyillar muhim ekanligi ta'kidlanadi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar va jamoatchilik bilan hamkorlikning tarbiyaviy jarayondagi o'rni ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar. tarbiya, oliy ta'lim, tizimli yondashuv, milliy qadriyatlar, zamonaviy texnologiyalar, jamoatchilik bilan hamkorlik

Аннотация. В данной статье рассматривается значение системной организации воспитательной работы в высших учебных заведениях, ее основные особенности и направления. Подчеркивается важность таких принципов, как системность, научный подход, опора на национальные и общечеловеческие ценности, индивидуальный подход. Также анализируется роль современных технологий и взаимодействия с общественностью в воспитательном процессе.

Ключевые слова. воспитание, высшее образование, системный подход, национальные ценности, современные технологии, взаимодействие с общественностью.

Annotation. This article examines the importance of systematically organizing educational and moral development activities in higher education institutions, highlighting its key features and directions. It emphasizes the significance of principles such as systematicity, a scientific approach, reliance on national and universal values, and a personalized approach. Additionally, the role of modern technologies and collaboration with the community in the educational process is analyzed.

Keywords. education, higher education, systematic approach, national values, modern technologies, community collaboration

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 04, Апрель

Kirish. Oliy ta'lim muassasalari nafaqat ilmiy bilim beruvchi markaz, balki talabalarning shaxsiy va ma'naviy rivojlanishiga ko'mak beruvchi muhim tarbiya maskanidir. Ta'lim jarayoni nafaqat nazariy bilimlarni o'zlashtirish, balki talabalarni ijtimoiy, madaniy va axloqiy jihatdan yetuk shaxs sifatida shakllantirishga ham qaratilgan bo'lishi kerak. Shu sababli, oliy ta'lim muassasalarida tarbiyaviy ishlarni tizimli tashkil etish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Bugungi globallashuv davrida yoshlarning mafkuraviy qarashlarini mustahkamlash, ularning milliy qadriyatlarga hurmat bilan yondashishini shakllantirish, mustaqil fikrlaydigan va mas'uliyatli shaxslar etib tarbiyalash ta'lim muassasalarining muhim vazifalaridan biridir. Buning uchun tarbiyaviy ishlar tizimli va rejalashtirilgan tarzda olib borilishi, zamonaviy pedagogik yondashuvlardan foydalanilishi lozim.

Ushbu maqolada oliy ta'lim muassasalarida tarbiyaviy ishlarni samarali tashkil etishning asosiy tamoyillari, o'ziga xos xususiyatlari va asosiy yo'nalishlari tahlil qilinadi. Bundan tashqari, tarbiyaviy ishlarning talaba shaxsini shakllantirishdagi o'rni va uni rivojlantirish yo'llari ham yoritiladi.

Adabiyotlar tahlili. Oliy ta'lim muassasalarida tarbiyaviy ishlarni tizimli tashkil etish masalasiga oid ilmiy-adabiy manbalar turli yondashuvlar asosida o'rganilgan bo'lib, bu borada pedagogika, psixologiya, sotsiologiya va ta'lim boshqaruvi sohalarida turli tadqiqotlar olib borilgan.

1. Tarbiya va ta'lim nazariyasi bo'yicha ilmiy manbalar

Pedagog olimlar V.A. Suxomlinskiy, K.D. Ushinskiy va A.S. Makarenko kabi mutaxassislar tarbiyaning shaxs rivojlanishidagi o'rnini tadqiq qilgan. Ularning fikriga ko'ra, ta'lim faqat bilim berish bilan cheklanmasligi, balki insoniy fazilatlarni shakllantirish vositasi sifatida ham xizmat qilishi kerak.

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda (J.J. Dewey, P. Freire) interfaol va tajribaga asoslangan o'qitish metodlarining tarbiyaviy jarayonga ta'siri o'rganilgan. Dewey ta'limning jamiyat bilan bog'liqligi va uni hayotiy tajriba orqali olib borish g'oyasini ilgari surgan bo'lsa, Freire tanqidiy pedagogika tamoyillarini ilgari surib, talabalarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga e'tibor qaratgan.

2. Oliy ta'lim tizimida tarbiyaviy ishlar

Oliy ta'lim muassasalarida tarbiyaviy ishlarni tashkil etish bo'yicha turli ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Masalan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim-tarbiya tizimini rivojlantirish"ga oid qarorlari va tegishli normativ-huquqiy hujjatlarda oliy ta'lim muassasalarida tarbiyaviy ishlarning ahamiyati alohida ta'kidlangan.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 04, Апрель

Mahalliy pedagog-olimlar (N. To'rayev, M. Yunusova, G'. Jo'raev) tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda oliy ta'limda shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni singdirish hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish muhimligi qayd etilgan.

3. Zamonaviy texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) tarbiyaviy jarayonda muhim o'rin tutadi. Xorijiy manbalarda (B. Collins, R. Halverson) ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalarning o'rnini o'rganish bo'yicha tadqiqotlar olib borilgan. Bu tadqiqotlar natijasida oliy ta'limda interaktiv darslar, onlayn platformalar va masofaviy ta'lim metodlarining tarbiyaviy jarayonga ijobiy ta'siri aniqlangan.

Shuningdek, sotsiologik tadqiqotlar (P. Bourdieu, J. Coleman) talabalarning ijtimoiy moslashuvi va jamoaviy muhitda shakllanishi masalalariga e'tibor qaratgan. Ularning ilmiy ishlari talabalar o'rtasida ijtimoiy kapitalni rivojlantirish, ularni faollikka jalb etish va ijtimoiy loyihalarda ishtirok etish muhimligini ko'rsatadi.

4. Tarbiyaviy ishlarni amaliyotga joriy etish tajribalari

Turli davlatlarning oliy ta'lim muassasalarida tarbiyaviy ishlarni tashkil etish bo'yicha samarali tajribalar mavjud. Masalan, Yaponiyada "seikatsu shido" (hayotiy yo'riqnoma) tizimi orqali talabalarni axloqiy tarbiyalashga katta e'tibor qaratiladi. AQSh va Yevropa davlatlarida esa talabalar uchun mentorlik dasturlari, psixologik maslahat xizmatlari va volontyorlik faoliyatiga jalb qilish orqali tarbiyaviy ishlar yo'lga qo'yilgan.

Tadqiqot metodlari. Oliy ta'lim muassasalarida tarbiyaviy ishlarni tizimli tashkil etish bo'yicha olib borilgan tadqiqotda quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi.

1. Nazariy tahlil metodi

Bu metod yordamida pedagogika, psixologiya, sotsiologiya va ta'lim menejmenti sohasidagi ilmiy adabiyotlar, huquqiy hujjatlar va xalqaro tajribalar tahlil qilindi. Xususan, tarbiya jarayonining asosiy tamoyillari va oliy ta'lim tizimidagi tarbiyaviy ishlarning ahamiyati o'rganildi.

2. Empirik tadqiqot metodlari

Kuzatish – oliy ta'lim muassasalarida tarbiyaviy jarayonning amaliyotda qanday tashkil etilayotganini aniqlash maqsadida bevosita kuzatish ishlari olib borildi.

So'rov (anketa va intervyu) – oliy ta'lim muassasalari o'qituvchilari, talabalari va tarbiyaviy ishlar bo'yicha mas'ullar orasida so'rovlar o'tkazildi. So'rov natijalari

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 04, Апрель

tarbiyaviy ishlarning qanchalik samarali tashkil etilayotgani va mavjud muammolarni aniqlashga yordam berdi.

Eksperiment – ayrim universitetlarda yangi tarbiyaviy yondashuvlar sinovdan o‘tkazilib, ularning samaradorligi baholandi. Masalan, zamonaviy texnologiyalarni tarbiyaviy ish jarayoniga joriy qilish va interaktiv metodlarni qo‘llash natijalari tahlil qilindi.

3. Taqqoslash va tahlil metodi

Turli oliy ta‘lim muassasalarida olib borilayotgan tarbiyaviy ishlarning shakl va usullari o‘zaro taqqoslanib, samarali amaliyotlar aniqlab chiqildi. Shu bilan birga, O‘zbekiston va xorijiy davlatlar tajribasi solishtirilib, ilg‘or yondashuvlar o‘rganildi.

4. Statistik va matematik tahlil metodlari

So‘rov va eksperiment natijalari statistik usullar yordamida tahlil qilinib, turli indikatorlar asosida xulosalar chiqarildi. Olingan ma‘lumotlar diagrammalar va jadval ko‘rinishida umumlashtirildi.

Natija va muhokama. Olib borilgan tadqiqot natijalari oliy ta‘lim muassasalarida tarbiyaviy ishlarni tizimli tashkil etish muhimligini tasdiqladi. Tadqiqot davomida quyidagi asosiy natijalar aniqlandi.

1. Oliy ta‘lim muassasalarida tarbiyaviy ishlarning ahamiyati

Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, oliy ta‘lim nafaqat bilim berish, balki talabalarning ma‘naviy-axloqiy rivojlanishi, ijtimoiy mas‘uliyat hissini shakllantirish va ularni yetuk mutaxassis hamda faol fuqarolar sifatida tarbiyalash uchun ham muhim maydon hisoblanadi. So‘rovnomalar natijalariga ko‘ra, talabalar va o‘qituvchilarning 80% dan ortig‘i tarbiyaviy ishlarning universitet hayotida muhim o‘rin tutishini ta‘kidlagan.

2. Tarbiyaviy ishlarni tizimli tashkil etishning asosiy tamoyillari

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, samarali tarbiyaviy jarayon quyidagi tamoyillarga asoslanishi lozim.

Tizimlilik va uzviylik – tarbiyaviy ishlar o‘quv jarayoni bilan bog‘liq holda olib borilishi kerak.

Milliy va umuminsoniy qadriyatlarga asoslanish alabalar milliy o‘zligini anglagan holda global dunyoqarashga ega bo‘lishlari lozim.

Shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv har bir talabaning individual ehtiyojlari va qiziqishlari hisobga olinishi muhim.

Innovatsion texnologiyalardan foydalanish zamonaviy AKT va interaktiv metodlar tarbiyaviy jarayon samaradorligini oshirishga yordam beradi.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 04, Апрель

3. Oliy ta'lim muassasalarida tarbiyaviy ishlarni tashkil etishning asosiy yo'nalishlari

Tahlil qilingan ilmiy adabiyotlar va amaliy tadqiqotlar natijalari asosida tarbiyaviy ishlarni samarali tashkil etish uchun quyidagi yo'nalishlar belgilandi.

1. Ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar vatanparvarlik ruhini oshirish, tarixiy qadriyatlarni targ'ib qilish.

2. Ijtimoiy loyihalar va volontyorlik talabalarning jamoatchilik hayotida faolligini oshirish.

3. Psixologik va axloqiy tarbiya talabalarni stressga chidamlilik, ijtimoiy muhitga moslashish ko'nikmalariga o'rgatish.

4. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish onlayn treninglar, virtual kutubxonalar va interaktiv o'quv platformalaridan foydalangan holda tarbiyaviy ishlarni rivojlantirish.

5. Jamoatchilik va ota-onalar bilan hamkorlik oilaviy tarbiya va oliy ta'lim o'rtasidagi bog'liqlikni mustahkamlash.

4. Tarbiyaviy ishlarning samaradorligini oshirish yo'llari

Eksperiment natijalari shuni ko'rsatdiki, interaktiv metodlarni qo'llash orqali tarbiyaviy ishlarning samaradorligi sezilarli darajada oshadi. Masalan, talabalarning munozaralar, rolli o'yinlar, mentorlik dasturlarida ishtiroki ularning faolligini oshirib, axloqiy va ijtimoiy jihatdan rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Bundan tashqari, xorijiy tajriba asosida mentorlik tizimini joriy etish ijobiy natijalar bergan.

Muhokama. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, oliy ta'lim muassasalarida tarbiyaviy ishlarni tizimli tashkil etish zaruriyati ortib bormoqda. Biroq, mavjud muammolar ham aniqlangan.

Ba'zi oliy ta'lim muassasalarida tarbiyaviy ishlar hali ham an'anaviy yondashuvlar bilan cheklanib qolgan.

Raqamli texnologiyalardan foydalanish yetarlicha rivojlanmagan.

Xulosa. Tahlil qilingan adabiyotlar asosida oliy ta'lim muassasalarida tarbiyaviy ishlarni samarali tashkil etish uchun quyidagi jihatlar muhim ekani aniqlanadi.

Tarbiya va ta'lim bir-birini to'ldiruvchi jarayon bo'lishi kerak.

Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida tarbiyaviy ishlarni olib borish samaradorlikni oshiradi.

Zamonaviy texnologiyalar va innovatsion metodlardan keng foydalanish talabalar faolligini oshirishga yordam beradi.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 04, Апрель

Jamoatchilik bilan hamkorlik qilish, mentorlik dasturlarini ishlab chiqish va ijtimoiy loyihalarni qoʻllab-quvvatlash talabalar dunyoqarashining kengayishiga xizmat qiladi.

Shu sababli, oliy taʼlim muassasalarida tarbiyaviy ishlarni samarali tashkil etish uchun ilmiy asoslangan yondashuv va tajribalarga tayangan holda yangi strategiyalar ishlab chiqish dolzarb hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1.Olimov, Shirinboy Sharofovich, and Khusniddin Kupayinovich Khomidov. "Preparing Future Teachers To Solve The Tasks Of Patriotic Education Of Children And Youth." *The American Journal of Social Science and Education Innovations* 2.12 (2020). 132-136.

2.Болтаева, Зулфия Зарифовна, and Хусниддин Купайсинович Хомидов. "ЛИЧНОСТНО-ДЕЯТЕЛЬНОСТНО-ОРИЕНТИРОВАННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В НЕПРЕРЫВНОМ ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ." *VIII Лазаревские чтения "Лики традиционной культуры в современном культурном пространстве. ренессанс базовых ценностей?"*. 2018.

3.Khomidov, Khusniddin Kupaysinovich. "COOPERATION BETWEEN STATE AND PUBLIC ORGANIZATIONS IN THE MEANINGFUL ORGANIZATION OF YOUTH LEISURE ACTIVITIES." *Thematics Journal of Social Sciences* 7.3 (2021).

4.Kupaysinovich, Khomidov Khusniddin. "INTERPRETATION OF STUDENTS'PATRIOTIC ISSUES IN ORIENTAL PEDAGOGY." *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol* 7.12 (2019).

5.Купайсинович, Хомидов Хусниддин. "ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ СИФАТИНИ ТАЪМИНЛАШДА ЖАМОАТ ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ РОЛИ." *НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ-2021* 1. 561.

6.Homidov, H. K. "TALABALARNI VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHDA JAMOAT TASHKILOTLARI FAOLIYATINI MUVOFIQLASHTIRISHNING AMALDAGI HOLATI VA TAKOMILLASHTIRISH YOʻLLARI." *Экономика и социум* 5-1 (108) (2023). 83-87.

7.Ochilova, Goʻzal Aralovna, va Zilola Yoqub qizi Mahmudova. "ILMIY TEXNIKA SALOHİYATI VA UNING TARKIBIY QISMLARI." *International Journal of Scientific Researchers*, jild 8, №2, 2024.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 04, Апрель

8.1. Omonovich, Uralov Eliboy, and Ergasheva Husniya Mirzahid. "Science Teaching Process for Primary Students." International Conference on Linguistics, Literature And Translation (London). Vol. 3. 2024

9 .Homidov Husniddin Kupaysinovich, Ergasheva Husniya Mirzoxid qizi."Theoretical Foundations of Working with Educational Information Competencies" Journal of Preschool Education and Psychology Vol.1 No. 2 .2024

10..Ergasheva, Husniya. "Investitsiyalarni jalb qilish va uning samaradorligi." Zamonaviy dunyoda pedagogika va psixologiya. nazariy va amaliy izlanishlar, vol. 23, no. 50, Innovative Academy, 18 Oct. 2024, pp. 64-69.

11.Ergasheva, Husniya Mirzokhid qizi. "Journal of Preschool Education and Psychology Research." Journal of Preschool Education and Psychology Research, vol. 3, no. 7, 18 Oct. 2024, pp. 3-4.

12Qodirov, F. ., Qilichova, B., & Ziyotova, M. . (2024). NOAN'ANAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING SINFDAN TASHQARI ISHLARNI TASHKIL ETISHDAGI O'RNI. Педагогика и психология в современном мире. теоретические и практические

исследования, In academy 23(50).3(10), 28–33, 2024

13.1.Toshpulatova, Guldon Tulqin qizi, va Qodirov, Farrux Ergashevich. "Boshlang'ich sinfda 'Informatika va axborot texnologiyalari' fanini o'qitishda yuzaga kelayotgan bir qancha muammolar, kamchiliklar va ularni bartaraf qilish usullari." International Journal of Scientific Researchers, jild 8, №1

14.Toshpulatova, Guldon Tulqin qizi. "Boshlang'ich sinf o'quvchilarida muloqot madaniyatini shakllantirish." Ilm Fan Xabarnomasi, 2024,

15.Xolmurodova, Adelinabonu Bahodir qizi. "Zamonaviy pedagogik yondashuvlarning boshlang'ich ta'limdagi o'rni va dolzarbligi." Modern Problems in Education and Their Scientific Solutions. 23 Dec. 2024, European Science International Conference.

16.Xolmurodova, Adelinabonu Bahodir qizi. "Ta'lim jarayonida pedagogik texnologiyalarning ahamiyati." Yangi O'zbekiston, Yangi Tadqiqotlar Jurnal, vol. 1, no. 5, 2024,.

17.1Rashidova, Marjona. "Boshlang'ich sinflarda ona tilini o'rgatishda interaktiv metodlarning roli." *Pedagogik Islohotlar va Ularning Yechimlari*, vol. 6, no. 2, 2024,

18..Rashidova, Marjona. "Boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun noodatiy darslarni rejalashtirish va o'tkazish." *Ilm Fan Xabarnomasi*, vol. 5, no. 1, 2024,

**МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ:
ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА**

Researchbib Impact factor: 13.14/2024

SJIF 2024 = 5.444

Том 3, Выпуск 04, Апрель

19.Obidova, Muqaddas Ro‘ziqulovna. "Boshlang‘ich sinflarda ona tili va o‘qish fanlarini o‘qitishda zamonaviy axborot texnologiyalardan foydalanishning o‘ziga xos jihatlari." International Journal of Scientific Researchers, vol. 9, no. 1, Dec. 2024, pp. 14-16.

20.Shoyqulova, Dilbar Dilshod qizi. "Investitsiyalarni jalb qilish va uning samaradorligi." International Journal of Scientific Researchers, vol. 9, no. 1, 2024,

21.Raximova Dilshoda Xoliqberdiyevna, "Maktab o‘qituvchilarining uzluksiz kasbiy rivojlantirish samaradorligini oshirish istiqbollari. tajriba va tahlil" xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari. Qarshi-2024

22.1.Xudoynazarova Muxlisa Baxadirovna “LOYIHALARGA INNOVATSIYALARNI JALB ETISH JARAYONLARI.” WOS Journals, Vol.6.No2.2025

23. Xudoynazarova Muxlisa Baxadirovna BOSHLANG‘ICH SINFLARDA ZAMONAVIY METODLAR VA KREATIVLIGNI SHAKILLANTIRISH

“Article Title.” JELSI, Vol.2. No.11.2024

24. Ziyotova Madina Mansur qizi, “OLIV TA‘LIM MUASSALARIDA TARBIYAVIY ISHLARNI TIZIMLI TASHKIL ETISH”